

De Lange werkt voor twijfelend

GRONINGEN – Onbekend maakt onbemind, zegt het spreekwoord. Dat gaat volgens dr. F. de Lange ook voor de kerk op. Sterker nog, de kerk is voor buitenstaanders zó onzichtbaar geworden dat ze zelfs niet meer onbemind is.

Die onzichtbaarheid speelt de kerk flink parten, denkt hij. „Als je niet weet dat een bepaald produkt bestaat, koop je het ook niet. Het valt me ook op dat mensen die in geen jaren een kerk van binnen hebben gezien, de meest archaische voorstellingen hebben van wat daar binnen gebeurt. Als ze horen dat daar normaal Nederlands gesproken wordt, zijn ze onthutst.“

Vandaag houdt De Lange (38) aan de gereformeerde Theologische universiteit in Kampen zijn inaugurele rede als hoogleraar evangelistiek. De term 'evangelistiek' (evangelisatiekunde) dekt al jaren niet meer de lading. Illustere voorgangers van De Lange als Gerard Rothuizen en Okke Jager verbreedden het vak tot 'cultuurtheologie', waarbij – naast de vragen rond evangelisatie – de spanning tussen geloof en ongeloof aan bod kwam, de dialoog tussen de kerk en de westerse cultuur, en de leer van de verdediging van het geloof (apologetiek). Maar de naam 'evangelistiek', in de vorige eeuw bedacht door de gere-

formeerde aartsvader Abraham Kuiper, bleef dezelfde. Terecht, vindt De Lange. Want, „je moet zuinig zijn op je tradities. Zo lang je die tradities maar kunt verantwoorden“.

In weerwil van de hoogleraarspost zijn de gereformeerde kerken vandoor helemaal niet zo evangeliserend ingesteld. De gereformeerde kerken waren allereerst een kerk van de emancipatie; het bewerkstelligen van de maatschappelijke gelijkstelling van de 'kleine luyden'. 'Knappe koppen' gingen de politiek in of de wetenschap, terwijl het evangelisatiewerk werd verricht door hobbyisten. Dat kwam mede door de gereformeerde theologie, waarin de uitverkiezing door God sterk werd benadrukt. „Of God mensen roept, dat is Zijn zaak“, vat De Lange het bondig samen. „Lange tijd was in de gereformeerde kerken een gevelegd gezegde: 'de kerkdeuren staan toch elke zondag open'. Je hoefde het werk van God nog niet eens dunnetjes over te doen.“

Opgedrongen

Gereformeerden kunnen daarom goed meevoelen met buitenkerkelijken die bij het woord 'evangelisatie' het idee hebben van iets dat wordt opgedrongen, zegt De Lange. Toch is hij niet wars van de verkondigende betekenis die evangelistiek en

door Ruud van Haastrecht

evangelisatie oproept. „Evangelisatie is voor mij het bevrijdend ter sprake brengen van God temidden van de hedendaagse cultuur, over God praten met mensen die eigenlijk niets meer van God willen weten. Wel vind ik dat je die traditie moet oprekken: die mensen die van God vervreemd zijn, zouden we zelf wel eens heel goed kunnen zijn. De evangelisten van weleer zijn nu zelf evangelisatie-object geworden.“

Hij raakt daarmee aan wat hij noemt „het dilemma“ van de voorgangers in de grote kerken.

Tot ver na de tweede wereldoorlog hadden de kerken het allemaal helder op een rijtje wat evangelisatie aangaat. In de zondagse kerkdienst verwachtten kerkleden van de dominee of pastoor 'vaste spijs', terwijl buitenkerkelijken 'melk' en 'wittebrood' kregen voorgezet. Nu is die grens veel diffuser. De Lange heeft de ervaring dat hij in veel kerkdiensten aan evangelisatie moet doen in plaats van aan geloofstoe-rusting. In de kerkbanken zitten naast paulinische geloofshelden te-

genwoordig twijfelende Thomasen, die het ABC van het christelijke geloof opnieuw moeten leren spellen, omdat ze met het aap-noot-Mies van de catechisatieles van vroeger niet meer uit de voeten kunnen.

Dat de gereformeerden, die vroeger erom bekend stonden dat ze het in gelovig opzicht allemaal zo zeker wisten, in een geloofscrisis zijn be-

land, wijt De Lange aan de secularisatie.

„Die maakt geen halt bij de kerkdeuren“, juist niet bij de gereformeerde kerkdeuren die na de tweede

wereldoorlog openzwaaiden naar de wereld toe. „Bij de kerkgenootschappen die zich nog steeds isoleren van en zich beslist niet aan willen passen aan de cultuur, komt de secularisatie hoogstens druppelsgewijs binnen. Maar in de kerken die open zijn naar de cultuur, komt de secularisatie kolkenderwijs door die open vensters binnen.“

Dat betekent overigens niet dat zulke open kerken automatisch zullen leeglopen, totdat het laatste kerklicht het licht uit moet doen. De Lange

Leden werven is een kwestie van overleven

le Thomassen

verfoeit zulk „crisisdenken“, die „begrafenisstemming“, die hij in de kerk wel vaker bespeurt. Secularisatie is volgens hem beslist niet een onomkeerbaar proces, noch een wetmatigheid. „Secularisatie is een cultuurverschijnsel en cultuur is zo onvoorspelbaar als wat.“ En hij ziet ook tekenen die erop duiden dat de secularisatie niet het laatste woord zal hebben. „Heel wat mensen hebben moeite om het in hun bestaan te rooien, niet alleen maatschappelijk, maar ook qua identiteit.“

Maar aangezien één zwaluw nog geen zomer maakt, moet de kerk zich vooralsnog inpakken voor de winter, naar strikt recept van de godsdienstsociologen die met hun statistieken en grafieken exact kunnen uitrekenen wanneer bijvoorbeeld de gereformeerde kerken ophouden te bestaan. (Deze week werd bekend dat vorig jaar de gereformeerde kerken weer bijna tienduizend leden verloren – red.) De kerk zal slinken tot een kleine actieve kern met een grote groep randkerkelijken eromheen, schetst De Lange het godsdienstsociologische toekomstperspectief. Ze zal zich daarop moeten instellen en ruimte moeten leren bieden aan mensen die niet meer het hele geloofspakket willen, maar af en toe wat uit het kerkelijke aanbod snoepen.

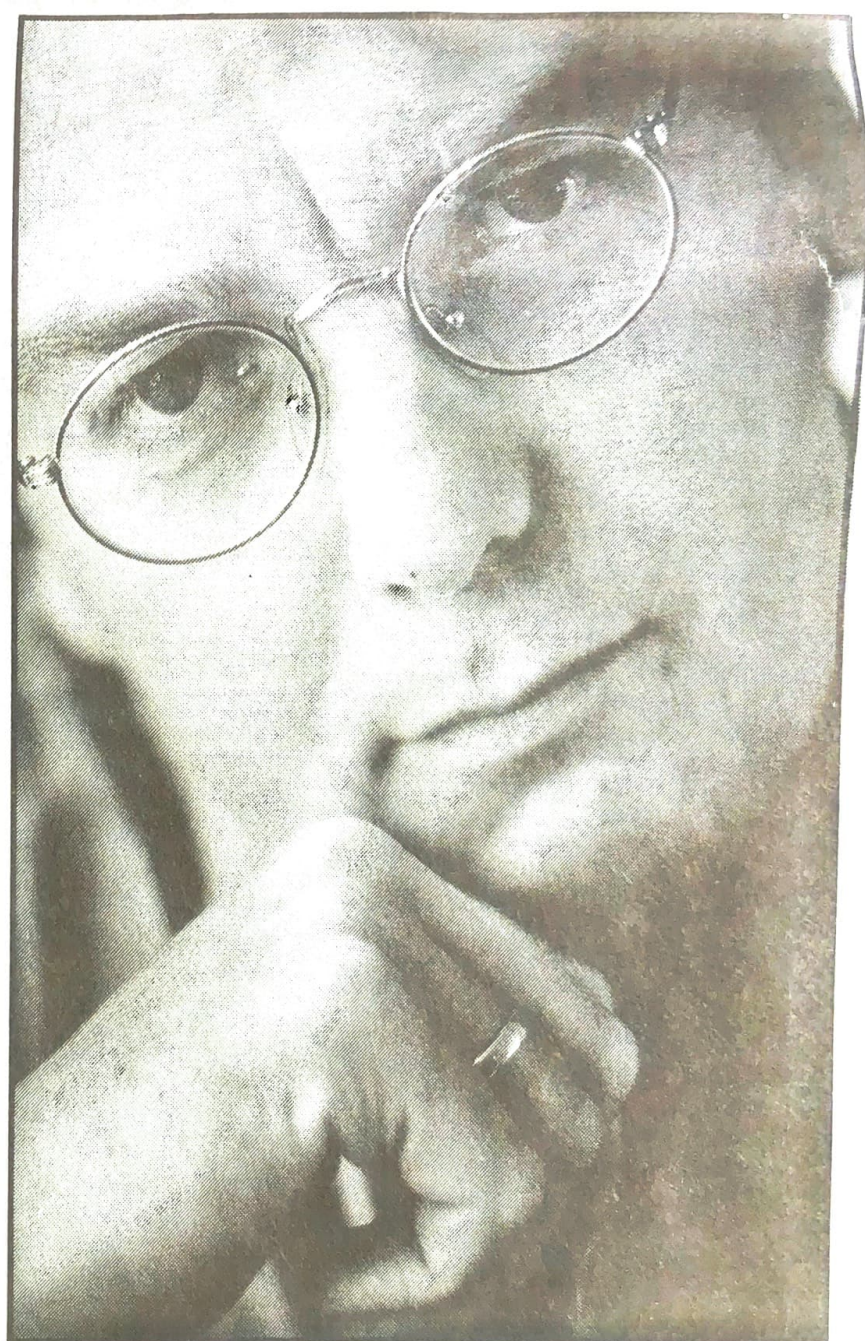
Het moet dus uit zijn met alle ge-

mopper en wenkbrauwfronsen in de kerk over de 'graascultuur' en 'consumptiegeest' van de moderne mens. „Daar moeten de kerken niet hun neus voor ophalen, maar voor zulke mensen gewoon klaar staan om ze te helpen bij hun zoektocht naar zin.“

Mag de kerk, om het ledenverlies tegen te gaan, ook aan ledenwerving doen? Lange tijd gold dat, onder het mom van 'zieltjeswinnery' in de grote kerken als taboe. De Lange heeft er daarentegen geen moeite mee. Niet omdat hij gelooft dat anders buitenkerkelijken naar de hel zouden gaan of zo, nee, voor hem is het simpelweg een kwestie van overleven.

Wil de kerk als instituut blijven bestaan dat aan volgende generaties de christelijke traditie doorgeeft „die een schat aan woorden biedt waarmee mensen hun leven kunnen beschrijven“, dan ontkomt ze niet aan ledenwerving. Met als 'unique selling-point' dat het christendom, als het goed is, mensen helpt „om meer mens te worden“, citeert hij de hervormde theoloog Van Ruler.

„Maar mijn theologische uitgangspunt is niet dat er buiten de kerk voor mensen geen heil zou zijn. Dan ben ik toch weer heel gereformeerd en zeg ik: God gaat zijn eigen wegen met mensen.“

Dr. F. de Lange... niet wars van de verkondigende betekenis die evangelistiek oproept...

FOTO SAKE ELZINGA